

REKTOR

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

2021-04-26

Dnr C2021/219

Remiss: Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd– (SOU2020:78)

Karlstads universitet har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss och vill anföra följande.

Vi är kritiska till centrala delar av förslaget ”Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd”. Vi anser att det finns påtagliga svagheter i kunskapsunderlaget som gör det svårt att utvärdera vilka effekter och geografiska utfall utredningens förslag skulle få på de syften som nuvarande lagstiftning har pekat ut som centrala bakom strandskyddet. Vidare anser vi att det är problematiskt att utredningen på flera punkter saknar ett resonemang om för- och nackdelar med olika alternativa tillvägagångssätt.

Vi anser att det finns möjligheter att differentiera strandskyddets utformning, t ex områdets bredd, om det görs med god kunskap om rådande skyddsvärden rörande naturmiljön och det rörliga friluftslivet.

Författningsförslag 7 kap. 13 § Miljöbalken

Vi är kritiska till förslaget att det generella strandskyddet helt ska upphävas vid små sjöar och vattendrag. Skälen är dels att små sjöar och vattendrag är en framträdande miljö för det rörliga friluftslivet i tätortsnära områden som är utsatta för hårt exploateringstryck. Detta skulle motverka de friluftspolitiska målsättningarna om ”*Tillgänglig natur för alla*”, ”*Tillgång till natur för Friluftsliv*” samt ”*Attraktiv tätortsnära natur*”. Friluftslivspolitiken har koppling till flera av FN:s globala mål för hållbar utveckling enligt Agenda 2030, exempelvis mål 3 kring god hälsa och välbefinnande samt mål 11 om hållbara städer och samhällen. Dels att de förslag som presenteras av utredningen allvarligt skulle försvåra möjligheten att uppnå Sveriges miljömål ”*Levande sjöar och vattendrag*” och ”*Hav i balans samt levande kust och skärgård*” men även målen ”*Ett rikt växt- och djurliv*” och ”*Myllrande våtmarker*”. Därtill skulle det försvåra för Sverige att nå upp till hållbarhetsmålen. Det är anmärkningsvärt att förslaget innebär betydande förluster för skyddet av den biologiska mångfalden. Detta då det generellt eftersträvas en *ökning* av andelen skyddad natur. Detta är något som efterfrågas nationellt via Miljömålen, men även inom EU (EU kommissionen 2020) och globalt (FN 2019).

Författningsförslag 7 kap 17 a §

Med landsbygdsområde avses ett strandskyddat område

1. där tillgången på obebyggd mark är god,
2. där efterfrågan på mark för bebyggelse inte är stor, och
3. som inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften

Vi tillstyrker möjligheten att inrätta landsbygdsområden, men vill här anföra att namnvalet är problematiskt och kan lätt leda till missförstånd. I definitionen bör enligt syftet för strandskyddet begreppet obebyggd strand ingå. Det är också oklart hur det strandskyddade området är relaterat till bebyggelsesituationen i omlandet för "landsbygdsområdet".

Vad gäller pkt 3 är det oklart vad som menas med *särskild betydelse*.

Författningsförslag 7 kap 18 c §

Om detta förslag skulle bli realitet så behöver det utvecklas för att visa på bredden av de olika typer av hänsyn som kan behöva tas. Det måste finnas en koppling till hur det ska tillgodose att de områden som anges i paragrafen verkligen skyddas. Om förslaget genomförs krävs ett stort arbete kring att identifiera var behovet råder för stärkt strandskydd samt vad man innefattar under *särskild betydelse för något av strandskyddets syften*.

Punkt 7: Relationen mellan strandskydd och klimatanpassning har två delar där utredningen huvudsakligen endast berör den ena. Utredningen föreslår möjligheter till dispens för att utföra klimatanpassning för befintlig bebyggelse, vilket kan förefalla rimligt. Men förutom att vara ett område där man kan etablera klimatanpassningsåtgärder (skydd) kan man också se strandskyddade områden som en buffertzona för översvämningar, ras och skred i förhållande till befintlig och ny bebyggelse. Med ett förändrat klimat, där nederbörden förväntas öka bl a i form av extrema skyfallshändelser, påverkas också skred- och rasrisker. Strandskyddet har tidigare varit juridiskt/administrativt åtskilt från lagstiftning och regelverk för att hantera risker för översvämningar, ras och skred. I denna utredning förs dessa frågor ihop, och därför anser vi att man behöver studera relationen mellan strandskydd och dessa risker djupare innan man ändrar generella strandskyddsregler.

Författningsförslag 7 kap. 18 d §

Angående särskilda skäl, en översiktsplan är ej bindande och detta stycke är därmed oklart och problematiskt i beslutsfattande syfte.

Avsnitt 6 Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Förslaget saknar ett framtidsperspektiv och svarar inte på hur de nya reglerna ska kunna bidra till att miljömålen uppfylls. Förslaget saknar en förståelse för hur vattendrag fungerar tillsammans som ett nätverk och går emot gängse forskningssyn om de små vattendragens stora betydelse. Små vattendrag utgör 80-90% av den totala längden av världens vattendrag. De bidrar med filtrering av näringsämnen, pesticider, tungmetaller och sediment, och på så sätt bidrar med rent friskt vatten för oss att dricka. Om inte strandzonerna kring de små vattendragen skyddas kommer detta att ge kumulativa effekter nedströms i avrinningsområdet och slutligen till haven. De små vattendragen bidrar med unika habitat för mängder av organismer och utgör ett hem åt ett stort antal hotade arter. Små vattendrag är ett av de mest hotade ekosystemen eftersom vi ofta ignorerar dessa. Detta förslag kommer sannolikt bidra till väsentligt ökad exploatering av dessa värdefulla ekosystem som bidrar med livsavgörande ekosystemtjänster. Dock ser vi att det finns, vilket Naturvårdsverket belyst i sin tidigare utredning från 2002, olika möjligheter till differentiering t.ex. en längre sträcka som öppnas upp

har större konsekvenser för naturmiljön än en kortare sträcka. Det är därmed viktigt att kartlägga den rådande situationen för att kunna göra en korrekt bedömning. Dessutom har olika områden har olika högt skyddsvärde, till exempel är ett fuktigare område en hotspot både för biokemisk och diversitetsmässiga värden. Vi kan även se att det finns möjligheter för en differentiering gällande bredden av strandskyddet, baserat på de rådande förutsättningarna. Denna bredd får dock aldrig bli så smal att den äventyrar viktiga ekosystemtjänster, mångfalden och det rörliga friluftslivet.

Att argumentera att det är problematiskt att administrera små vattendrag på grund av att de är så många, är inte en anledning till att ta bort skyddet, utan istället att förbättra verktygen för de som arbetar med dessa utredningar. Vi styrker behovet att digitalisera och se till att det finns en samsyn över regionerna då naturen inte följer mänskligt skapade regioner. Att det finns en typ av skydd i en region och ett annat i närliggande region är motverkar behovet av en övergripande skydd som vattendrag och sjöar behöver. För att kunna göra rimliga bedömningar av områden av *särskild betydelse* så kommer ökade resurser att krävas till den beslutande instansen.

Ett annat argument som åberopats är att skapande av våtmarker hämmas med nuvarande lagar. Detta problem går att komma åt med betydligt enklare medel, till exempel ansökan om upphävande i förväg för planerat våtmarksområde.

Avsnitt 7.7 Klimatanpassningsåtgärder

I kap 7.7 förs fram att: ”I vissa fall kan klimatanpassningsåtgärder också vara till nackdel för växt- och djurliv, exempelvis om klimatanpassningsåtgärden är en invallning.” Här kommer utredningen in på ett dilemma: översvämningar, ras och skred är naturligt förekommande processer som utgör störningar som vissa ekosystem är anpassade för. Samhällets åtgärder för att minska denna typ av risker kan alltså få negativa konsekvenser för naturlivet i strandzonen, och riskerar att motverka ett av huvudsyftena med strandskyddet. Kunskapen om relationen mellan klimatanpassningsåtgärder i strandzonen och påverkan på denna zons ekosystem är generellt sett liten.

Klimatanpassningsåtgärder som ska kunna få dispens för att skydda befintlig bebyggelse bör i första hand vara så kallade naturbaserade åtgärder, t ex snarare genom att förstärka befintlig topografi än att uppföra nya strukturer som kan få negativa sidoeffekter.

Övrigt

Utredningen kan inte tydligt visa att landsbygdsutveckling skulle gynnas av ett generellt upphävande av strandskydd längs små vattendrag och sjöar.

För Sveriges kust- och skärgårdsområden sammanfaller flera viktiga intressen och problem, vilket bör leda till försiktighet vad gäller ändringar av strandskyddet. Det har redan skett omfattande exploatering längs kusterna, vilket bl a lett till problem för ekosystem och det rörliga friluftslivet, och brist på dricksvatten. Med den pågående havsnivåhöjningen kommer landområden successivt att sättas under vatten, vilket ytterligare accentuerar flera av dessa problem och konflikter.

I detta ärende har rektor Johan Sterte beslutat och Lars Nyberg varit föredragande tillsammans med Lovisa Linda Eirell. Thomas Blom, prorektor, Margareta Friman, prorektor, Anne-Christine Larsson Ljung, universitetsdirektör, och Barsha Yilmaz, studentkårens ordförande, har varit med om den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet.

Johan Sterte

Lars Nyberg

Lovisa Linda Eirell

Signature page

This document has been electronically signed using eduSign.

eduSign

Electronically signed by
Lovisa Lind Eirell

eduSign

Electronically signed by
Lars Nyberg

eduSign

Date and time of signature
2021-04-27 13:59 UTC

Date and time of signature
2021-04-27 14:54 UTC

Authenticated by
Karlstads universitet

Authenticated by
Karlstads universitet